

Sygn. akt I CZ 105/18

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Ministra Przedsiębiorczości i Technologii
przeciwko [...] E. sp. z o.o. w Ł.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 grudnia 2018 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 września 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

uchyła zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił w całości zawarty w skardze kasacyjnej wniosek pozwanego [...] E. sp. z o.o. z siedzibą w Ł. o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwana spółka nie wykazała, że nie dysponuje wystarczającymi środkami aby pokryć koszty. Według bilansu na dzień 31 grudnia 2017 r. spółka posiadała aktywa w postaci należności krótkoterminowych na kwotę pod 3 mln złotych, należności z tytułu dostaw i usług w wysokości ponad 58 000 złotych. Spółka wykazała też dysponowanie kapitałem zapasowym w wysokości 147.500 złotych. Pomimo doręczenia odpisu tego postanowienia pełnomocnikowi pozwanej spółki, nie wpłynęła opłata od skargi kasacyjnej. Dlatego Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 17 września 2018 r. odrzucił skargę kasacyjną pozwanego.

Pozwana spółka w zażaleniu na to postanowienie wniosła na podstawie art. 380 k.p.c. o rozpoznanie postanowienia z dnia 27 sierpnia 2018 r. oddalającego wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych. Zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 233 § 1, 328 § 2 k.p.c. oraz art. 102 i 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przez błędną ocenę jej sytuacji finansowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że katalog zaskarżalnych do Sądu Najwyższego postanowień jest zamknięty i nie obejmuje postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Nie oznacza to jednak, że niezaskarżalne postanowienie sądu drugiej instancji, odmawiające zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, uchyla się spod jakiegokolwiek kontroli Sądu Najwyższego. Jeśli skutkiem odmowy zwolnienia od opłaty jest nieopłacenie skargi kasacyjnej, a to doprowadziło do jej odrzucenia, to wówczas Sąd Najwyższy, rozpatrując zażalenie na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną, rozstrzyga - na wniosek strony złożony na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. - również o postanowieniu sądu drugiej instancji o odmowie przyznania zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej (por. m. in. nie

publ. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 40/08, z dnia 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, LEX nr 847127 oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZ 28/13).

W zażaleniu skierowanym przeciwko odrzuceniu skargi kasacyjnej taki wniosek został jednoznacznie sformułowany (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 r., II CZ 83/13, nie publ. oraz z dnia 8 stycznia 2014 r., II UZ 63/13, nie publ.).

Podjmując z podanych przyczyn kontrolę postanowienia oddalającego wniosek pozwanej spółki o zwolnienie od kosztów sądowych należy uwzględnić dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że gdy na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów sądowych, odmowa udzielenia takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, że położenie skarżącego uległo w jakimś aspekcie poprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13, nie publ., z 14 października 2005 r., III CZ 77/05, nie publ., z 6 maja 2011 r., II CZ 12/1, nie publ., z 28 maja 2013 r., V CZ 12/13, nie publ. z dnia 2 marca 2017 r., V CZ 7/17, nie publ.). Z uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego wynika, że odmowę zwolnienia od kosztów sądowych miały usprawiedliwiać dane wynikające z bilansu pozwanej spółki na dzień 31 grudnia 2017 r. Zestawienie tych danych z danymi wynikającymi z bilansu tej samej spółki na dzień 31 grudnia 2015 r. (k. 301 - 304) wskazuje, iż stan majątkowy spółki od tego czasu nie uległ zmianie. Jednocześnie należy uwzględnić, że bilans za 2015 r., stanowił dostateczną podstawę do częściowego zwolnienia pozwanej od kosztów sądowych, a mianowicie od opłaty od apelacji, o czym orzekł Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 6 października 2016 r. (k. 373).

W ocenie Sądu Najwyższego, biorąc pod uwagę te okoliczności, jak również wysokość najbliższego obciążenia pozwanej z tytułu opłaty od skargi kasacyjnej, generowanie od kilku lat strat, zaniechanie prowadzenia działalności gospodarczej oraz wysokość bieżących dochodów skarżącego, zasadne jest uznanie, że uiszczenie opłaty przekraczało możliwości finansowe skarżącej, zachodziła zatem podstawa do zwolnienia od tego obowiązku fiskalnego, w konsekwencji postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie

od opłat było wadliwe. Tym samym, również postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej podlega uchyleniu.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak wyżej na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ k.p.c.

jw